

U 8/2021 vp

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle komission lisätalousarvioehdotuksesta nro 1 EU:n talousarvioon varainhoitovuodelle 2021 liittyen komission ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Brexit-mukautusvarauksen perustamisesta (Brexit-mukautusvaraus)

Perustuslain 96 §:n 2 momentin perusteella lähetetään eduskunnalle Euroopan komission 22. päivänä tammikuuta 2021 julkaisema ehdotus Euroopan unionin vuoden 2021 ensimmäiseksi lisätalousarvioksi sekä ehdotuksesta laadittu muistio.

Helsingissä 11.2.2021

Valtiovarainministeri Matti Vanhanen

Neuvotteleva virkamies Vesa Kulmala

VALTIOVARAINMINISTERIÖ

MUISTIO
11.2.2021

EU/2020/0606;
EU/2020/1826;

VALTIONEUVOSTON KIRJELMÄ EDUSKUNNALLE KOMISSION LISÄTALOUSARVIOESITYKSESTÄ NRO 1 EU:N TALOUSARVIOON VARAINHOITOVUODELLE 2021 LIITTYEN KOMISSION 25.12.2020 ANTAMAAN EHDOTUKSEEN EUROOPAN PARLAMENTIN JA NEUVOSTON ASETUKSEKSI BREXIT-MUKAUTUSVARAUKSEN PERUSTAMISESTA

1 Ehdotuksen tausta ja tavoite

Komissio antoi 22.1.2021 varainhoitovuotta 2021 koskevan lisätalousarvioesityksen nro 1 (COM (2021) 30 final) liittyen komission 25.12.2020 antamaan ehdotukseen Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Brexit-mukautusvarauksen perustamisesta (KOM (2020) 854 lopullinen).

Komission asetusehdotus Brexit-mukautusvarauksesta perustuu neuvoston joulukuussa 2020 antamaan vuosia 2021–2027 koskevan monivuotisen rahoituskehityksen vahvistamisesta annetun asetuksen (EU, Euratom) 2020/2093 10 artiklaan, jonka mukaan Brexit-mukautusvarauksella annetaan apua ennakoimattomien ja kielteisten seurausten torjumiseksi jäsenvaltioissa ja aloilla, joihin Ison-Britannian ja Pohjois-Irlannin yhdistyneen kuningaskunnan ero Euroopan unionista ja Euroopan atomienergiayhteisöstä vaikuttaa kielteisimmin, asiaankuuluvan välineen ehtoja noudattaen ja niiden mukaisesti. Brexit-mukautusvaraus ei saa ylittää 5 000 miljoonan euron määrää (vuoden 2018 hintoina). Varauksesta tuetaan jäsenvaltioita, alueita ja toimialoja, erityisesti niitä, joihin Yhdistyneen kuningaskunnan unionista eroaminen vaikuttaa pahimmin, ja lievitetään näin eroamisen vaikutusta taloudelliseen, sosiaaliseen ja alueelliseen yhteenkuuluvuuteen.

2 Komission esityksen pääasiallinen sisältö

Neuvoston ja Euroopan parlamentin sopuun vuoden 2021 talousarviosta sisältyy näiden instituutioiden yhteinen julistus Brexit-mukautusvarauksesta, jonka mukaan Euroopan parlamentti ja neuvosto pyytävät komissiota esittämään lisätalousarvioesityksen heti kun se on aiheellista, jotta tarvittavat määrärahat voidaan ottaa käyttöön varainhoitovuonna 2021. Komissio antoi 25.12.2020 ehdotuksensa Brexit-mukautusvarauksen toteuttamiseksi tarvittavasta asiaankuuluvasta välineestä, jonka jälkeen asiaan liittyvä lisätalousarvioesitys tuli aiheelliseksi.

Siten lisätalousarvioesityksessä nro 1/2021 komissio ehdottaa, että varainhoitovuonna 2021 otettaisiin käyttöön käyvin hinnoin yhteensä noin 4,24 miljardia euroa lisää sitoumuksina ja maksuina vastaamaan Brexit-asetusehdotuksen ennakkomaksujen toimeenpanoon.

Brexit-asetusehdotuksessa ehdotetaan varojen jakamista kahteen osaan. Ensimmäinen, yllä mainittu ennakkomaksuista koostuva osa, otettaisiin vuoden 2021 talousarvioon varainhoitoasetuksen 115 artiklan 2 (b)(i) kohdan tarkoittamalla tavalla. Komissio esittää, että jäsenvaltiolle myönnettävä ennakkomaksu perustuu erillisen jakoavaimen mukaan laskettavaan määrään. Jakoavaimen määrittämisessä otetaan huomioon kunkin jäsenvaltion suhteellinen UK:hon kohdistuvan tuonnin ja viennin määrä, mukaan lukien tavaroiden ja palveluiden kauppa sekä jäsen-

valtioiden kalastussektorille aiheutuva negatiivinen vaikutus. Tarkemmin jakoavaimen laskentaperusteista on kerrottu varsinaisen asetusehdotuksen liitteessä I sekä asetusehdotuksesta valmistellussa valtioneuvoston U-kirjelmässä.

Komissio ehdottaa lisätalousarviolla 1/2021 muutoksia seuraaviin budjettilinjoihin (summat euroina käyvin hinnoin):

Budjettilinja	Nimi	Sitoumukset	Maksut
30 04 03	Brexit-mukautusvaraus (BAR)	+4 244 832 000	+4 244 832 000
YHTEENSÄ		+4 244 832 000 euroa	+4 244 832 000 euroa

Määrärahat otetaan talousarvioon varauksena siihen asti, kun Brexit-mukautusvarauksen asetusehdotus on lopullisesti hyväksytty. Kun Brexit-mukautusvarausasetus tulee lopullisesti hyväksytyksi, määrärahat siirretään viipymättä varauksesta (budjettilinja ”30 04 03”), Brexit-mukautusvaraukselle (budjettilinja ”16 02 03”). Brexit-mukautusvaraus kuuluu monivuotisen rahoituskehityksen mukaisten EU:n talousarvion enimmäismäärien ulkopuolisiin erityisrahoitusvälineisiin. Varoja hallinnoitaisiin yhteistyössä jäsenvaltioiden kanssa varainhoitoasetuksen 63 artiklan mukaisesti, ellei asetuksessa toisin säädetä.

Toinen osa aktivoitaisiin vuonna 2024 ennakoita koskevan jäsenvaltioiden tilityksen ja menoja tukevien asiakirjojen esittämisen jälkeen lisävaraukseen oikeutetuille maille. Näitä vastaavat määrärahat otetaan siten huomioon vuotta 2024 koskevassa komission talousarvioesityksessä eivätkä ne kuulu tähän lisätalousarvioehdotukseen.

Lisäksi komission asetusehdotus Brexit-mukautusvarauksen perustamisesta esittää varainhoitoasetuksen 110 artiklan 2 kohdan poikkeamista, siten, että jäsenvaltioille suoritettavien ennakkomaksujen maksamisen edellytyksenä ei olisi maksujen sitominen tiettyjen toimien rahoittamiseen. Syynä on se, että ehdotuksen mukaan tarvittavat toimet eivät ole täysin ennakoitavissa ja asetuksen tulee siksi jättää joustoa kansalliseen soveltamiseen. Asetusehdotukseen sisältyviin poikkeuksiin otetaan tarkemmin kantaa kyseisestä komission ehdotuksesta (COM(2020) 854 lopullinen) laaditussa, erillisessä U-kirjelmässä.

3 EU-oikeuden mukainen oikeusperusta/päätöksentekomenettely

Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen (SEUT) 314 artikla ja Euroopan atomienergiayhteisön perustamissopimuksen 106 A artikla. Erityinen lainsäätämismenettely, neuvosto tekee päätöksensä määräenemmistöllä.

Valtioneuvoston mukaan oikeusperusta on asianmukainen ja riittävä. Ehdotuksissa noudatetaan toissijaisuus- ja suhteellisuusperiaatteita.

4 Vaikutus Suomen lainsäädäntöön, ml. Ahvenanmaan asema, ja talousarvioon

Lisätalousarvioesityksellä ei ole vaikutusta kansalliseen lainsäädäntöön tai Ahvenanmaan asemaan.

Lisätalousarvioesityksellä otettaisiin vuoden 2021 EU:n talousarviossa käyttöön yhteensä 4 244,8 miljoonaa euroa lisää sitoumuksina ja 4 244,8 miljoonaa euroa lisää maksuina. Lisätalousarvioehdotuksen voimaantulo kasvattaisi siten Suomen maksuja EU:lle yhteensä noin 73 miljoonaa euroa, jolloin Suomen kansallisen talousarvion maksut Euroopan unionille nousisivat 2 478 miljoonaan euroon. EU:n lisätalousarvioesityksen tarkoittama Suomen EU-maksujen kasvu voidaan hoitaa kansallisessa vuoden 2021 talousarviossa käytettävissä olevien määrärahojen puitteissa.

Komission ehdottaman varojenjakomekanismin mukaan Suomelle ennakkomaksuna suoritettava saanto vuonna 2021 olisi alustavasti arvioiden noin 13,6 miljoonaa euroa. Asetusneuvottelut ovat kuitenkin yhä kesken myös varojenjakomekanismin osalta. Lopullinen tuki riippuu siitä, miten paljon julkisia varoja on mobilisoitu Brexitin haittavaikutusten hoitoon 1.7.2020 - 31.12.2022. Jokaisen jäsenvaltion lopullinen saanto määräytyy siten vasta vuonna 2023, kun komissio arvioi jäsenvaltion toimittaman maksuhakemuksen sisältämät tukikelpoiset kustannukset ja tekee päätöksen jäsenvaltion mahdollisesta oikeudesta varauksen lisäallokaatioon.

5 Asian käsittely EU:ssa ja kansallinen käsittely

Komissio esitteli lisätalousarvioesityksen nro 1/2021 budjettikomiteassa 28.1.2021. Lisätalousarvioesityksen lopullinen hyväksyminen riippuu Brexit-mukautusvarausasetuksen käsittelystä ja hyväksymisestä. Tavoitteena on käsitellä tämä varsinainen asetusehdotus kiireellisenä neuvoston rakennetoimityöryhmässä siten, että neuvoston näkemys voitaisiin vahvistaa maaliskuussa ja asetus saataisiin voimaan viimeistään kesäkuussa 2021. Lisätalousarvio tullaan käsittelemään viimeistään siten, että se voidaan hyväksyä samanaikaisesti asetuksen voimaantulon kanssa, tai ainakin välittömästi sen jälkeen. Alustavien tietojen mukaan Euroopan parlamentti vahvistaa ensimmäisen lukemisen kannat Brexit-mukautusvarausehdotuksiin täysistunnossaan 26.4.2021.

Lisätalousarvioesitykseen liittyvä valtioneuvoston U-kirjelmä on valmisteltu valtiovarainministeriössä. Ehdotus on käsitelty EU-komitean alaisen EU34-budjetti- ja hallintojaoston kirjallisessa menettelyssä 2.2.2021-4.2.2021. Kirjelmä on käsitelty valtioneuvoston raha-asiainvaliokunnassa ja valtioneuvoston yleisistunnossa 11.2.2021.

Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi Brexit-mukautusvarauksen perustamiseksi on valmisteltu työ- ja elinkeinoministeriössä. Tätä ehdotusta on käsitelty EU-komitean alaisen alue- ja rakennepolitiikan EU4-jaoston suppeassa kokoonpanossa 25.1.2021, EU-ministerivaliokunnassa 29.1.2021 sekä raha-asiainvaliokunnassa ja valtioneuvoston yleisistunnossa 4.2.2021.

6 Valtioneuvoston kanta

Valtioneuvosto hyväksyy komission lisätalousarvioesityksen nro 1/2021. Lisätalousarvioehdotus on linjassa Brexit-mukautusvarauksesta joulukuussa 2020 vahvistetun EU:n monivuotisesta rahoituskehyksestä annetun neuvoston asetuksen sekä vuoden 2021 talousarviossa Euroopan parlamentin ja neuvoston välillä sovitun kanssa. Valtioneuvosto korostaa varauksen luonnetta poikkeuksellisenä ja määräaikaisena erityisvälineenä.

Valtioneuvosto korostaa edelleen, että Brexit-mukautusvarauksen poikkeuksellisen suuresta vuoden 2021 ennakkomaksuosuuden määrästä huolimatta jäsenvaltioiden vuotuisten maksujen määrän ennakoitavuuteen ja kohtuullisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota koko kehyskauden aikana.

Valtioneuvosto kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että lisätalousarvioehdotuksen pohjana olevan, Brexit-mukautusvarauksen perustamisesta annetun asetusehdotuksen käsittely on edelleen kesken. Mikäli varsinaisen asetusehdotuksen sisältö muuttuisi neuvoston ja Euroopan parlamentin käsittelyssä, poikkeuksellisten käsittelyolosuhteiden ja kiireellisuuden johdosta valtioneuvosto arvioisi ja voisi hyväksyä vastaavia muutoksia myös tähän lisätalousarvioesitykseen ottaen huomioon Suomen kokonaisuus.

Kansalliseen talousarvioon liittyvät seikat käsitellään ja niihin otetaan kantaa kansallisessa JTS- ja talousarvioprosessissa. Toimenpiteiden edellyttämä valtion rahoitus toteutetaan valtiontalouden kehysten puitteissa.